

Mokkebank

In vogelvlucht

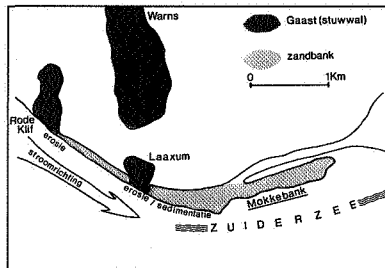
tekst en foto Paul Paris

● Van Makkum tot Lemmer ligt langs de Friese IJsselmeerkust een aantal zandbanken, zoals de Makkumerwaarden, de Kooiwaard, de Workumerwaard, de Mokkebank en de Steile Bank. Voor de aanleg van de Afsluitdijk had de Zuiderzee met eb- en vloedstromen hier vrij spel. De zandbanken ontstonden uit het door het water meegevoerde zand afkomstig van de aangetaste kliffen, zoals het Rode Klif.

Met de aanleg van de Afsluitdijk werd het water voor de Friese zuidwest kust minder onstuimig en kon een beheersbaar waterpeil worden gemaakt. Hierbij werd ook het gemiddelde watermivo verlaagd, waardoor ook de eerst onderwater gelegen banken boven water kwamen te liggen. Thans zijn deze banken - zoals de Mokkebank - door hun bijzondere ligging op de overgang tussen moeras, land en water waardevolle natuurgebieden geworden voor vogels, met name steltlopers en watervogels. Evenals de meeste andere banken langs Friesland's zuidwest kust is de Mokkebank in beheer bij It Fryske Gea en heeft sinds kort een internationale beschermde status als 'wetland'.

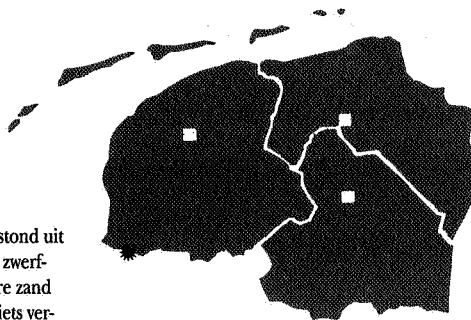
De Mokkebank is tegenwoordig eigenlijk een fossiele zandbank waar eb en vloed als vormende krachten geen vat meer op hebben. Het ontstaan van deze bank heeft echter alles met de ligging van heuvels (gaasten) of stuwwallen te maken, die in de voorlaatste ijstijd door het landijs zijn gevormd. Met de stijging van de zeespiegel na de laatste ijstijd nam ook de invloed van de zee in Gaasterland gaandeweg toe en omstreeks het jaar 1000 werden de heuvels in Friesland's zuidwesthoek door de zee bereikt. Door golfwerking werden deze heuvels steeds meer aangevreten en er ontstonden kliffen zoals het Oude Mirdumer Klif en het Rode Klif.

Het door de zee omgewoelde materiaal bestond uit verschillende componenten: de zwaardere zwerfstenen bleven ter plaatse liggen; het lichtere zand werd door de zeestroom meegenomen en iets verder in de luwte van de kliffen als zandbank weer afgezet. Deze zandbanken groeiden met de overheersende stroomrichting (in dit geval van west naar oost) steeds verder mee. Met de aanleg van de Afsluitdijk kwam er een einde aan deze natuurlijke geologische processen van erosie en afzetting. Tegenwoordig wordt de natuurwaarde van de Mokkebank vooral bepaald door de broedgelegenheid voor kluten en sterns, hoewel deze vogelsoor-

Het ontstaan van de Mokkebank door golfwerking van de Zuiderzee. Door die golfwerking halft de het Rode Klif en de Gaast van Laaxum af. Door de overheersende stroomrichting werd het zand in de vorm van een zandbank afgezet.

ten de laatste decennia in aantal achteruit zijn gegaan door de toenemende verruiging van riet en wilg. Maar belangrijk is nog steeds de overwinteringsgelegenheid die de Mokkebank biedt voor ganzen en zwanen. Ook veel eendesoorten verblijven in het ondiepe water rond de Mokkebank, zoals tafeleenden, kuifeenden en toppereenden. Een andere belangrijke bezoeker is de fuut. Soms worden er door de vogelwacht wel 20.000 geteld.

Voor de vogelaars wordt door It Fryske Gea vlak ten oosten van de Mokkebank een vogelhut gebouwd.

Voor de flora-liefhebber is de Mokkebank minder spectaculair. De brakke kweldervegetaties uit de Zuiderzeeperiode zijn grotendeels als gevolg van de verzoeting van het water verdwenen. Nu overheersen in de drassige terreinen tussen de bank en de dijk riet en wilg. Op de 1500 meter lange bank vinden we een grazige vegetatie van gewoon struisgras, madeliefje, weegbree en veldzuuring. Tevens wijzen bereklauw, fluitekruid en grote brandnetel op een voedselrijk milieu. Enerzijds veroorzaakt door opstijgende kwel van dieper gelegen grondwater en anderzijds door overstroming door voedselrijk IJsselmeerwater. Vooral de slechte kwaliteit van dit water is de beheerders al een jarenlange bron van zorg. In het water opgeloste meststoffen, zoals fosfaten en nitraten, veroorzaken in de nazomer een uitgebreide algenbloei waardoor het water groen en troebel wordt, iets wat op de luchtfoto duidelijk te zien is. Maar ook allerlei stoffen die door het Rijnwater in het IJsselmeer terecht komen als zware metalen en PCB's bedreigen het dierenleven om en in het water. In het door algenbloei troebele water is het voorkomen van pokdallige karpers helaas geen uitzondering meer. **NB**